

Overzicht argumenten voor hoorzitting van 30-10-2023
Ter ondersteuning van bezwaren tegen kap 13 essen
op de Marijkelaan te Zuid-Beijerland
Door Karin Berkhoudt & [REDACTED]

De twee hoofdredenen die zijn aangegeven als motivatie voor de kap zijn klachten uit de directe omgeving over afbrekende takken en de afgenomen vitaliteit van de bomen door snoeiwerkzaamheden. Beide bezwaarmakers [REDACTED] en Karin Berkhoudt, vinden dat de vergunningaanvrager geen "goed gemotiveerde belangenafweging" heeft gemaakt, zoals de Bomenverordening van de Gemeente Hoeksche Waard van 2020 vereist. De omwonenden die de bomen wel willen behouden zijn namelijk niet gehoord, er is geen poging gedaan om maatwerk te leveren om overlast voor enkele omwonenden die dit ervaren te verminderen en om de vitaliteit van de bomen te verbeteren, en de waarde van de bomen en het feit dat die niet zomaar vervangen kan worden door jonge herplant is niet erkend. Wij hebben een second opinion laten doen en onze bomenexpert [REDACTED] laat zien dat de renovatie van de straat juist als een kans gezien moet worden om zowel problemen voor omwonenden op te lossen als de bomen op een toekomstbestendige manier te behouden.

Zie bijlagen 1-3: Boomcontrole essen 14-7-2023 - eerste observaties, eindrapport, en factuur

Status als belanghebbende

[REDACTED] is belanghebbende omdat zij in de Marijkestraat zelf woont. Zij heeft het huis enige jaren terug gekocht mede door de sfeerbepalende bomen en de ecosysteemwaarden die zij aan de buurt leveren. Zij is onder meer bang dat het kappen van de bomen het aanzicht van de straat dusdanig zal aantasten dat het consequenties heeft voor de waarde van haar huis.

Karin Berkhoudt is belanghebbende omdat zij op 134-198 meter afstand van de bomen woont en zicht heeft op de kronen vanuit haar slaapkamerraam. Zij loopt meerdere malen per dag door de Marijkelaan met de hond en ervaart het als één van de weinige schaduwrijke plekken in het dorp tijdens de steeds heter wordende zomers.

Zie bijlagen 4-7: Foto's zicht slaapkamerraam Hofstee 1-4

We willen hierbij verwijzen naar jurisprudentie BH3305 van 13-2-2019 waarin het volgende wordt gesteld:

"In aansluiting op hetgeen is overwogen door de rechtbank Amsterdam in haar uitspraak van 1 september 2008 (LJN:BF3709), op welke uitspraak door verweerder een beroep is gedaan, heeft te gelden dat:

- personen die op meer dan 100 meter afstand van de bomen wonen en geen zicht hebben op deze bomen; en
 - personen die weliswaar zicht hebben op de bomen, maar op meer dan 200 meter van de bomen wonen,
- niet als belanghebbende kunnen worden aangemerkt ten aanzien van het besluit waarbij voor die boom of bomen een kap- of velvergunning wordt verleend.

Zie: <http://www.wetboek-online.nl/jurisprudentie/ljnBH3305.html>

Zie ook: <https://linkeddata.overheid.nl/front/portal/document-viewer?ext-id=ECLI:NL:RBAMS:2008:BF3709>

Verder willen wij verwijzen naar de uitspraak van de Raad van State in de zaak BV0559 van 11-1-2012 met betrekking tot belanghebbendheid van appellant A die vanuit een zit-slaapkamer zicht had op de kroon van een boom, waarbij geconcludeerd werd dat het bezwaar van de appellant ten

onrechte niet-ontvankelijk werd verklaard omdat bij het zichtcriterium niet alleen het zicht vanuit de leefruimte van de woning relevant is:

"2.2.3. De afstand tussen de woning van [appellant A] en de beuk bedraagt, naar niet is bestreden, ongeveer 92 meter. Gelet op deze afstand, mede in aanmerking genomen dat [appellant A] aan de hand van foto's ter zitting aannemelijk heeft gemaakt dat hij vanuit de zit-slaapkamer van zijn woning zicht heeft op de kroon van de beuk, is het belang van [appellant A] rechtstreeks bij het besluit van 6 mei 2009 betrokken. De omstandigheid dat [appellant A] vanuit de leefruimte van zijn woning op de begane grond geen zicht heeft op de beuk, zoals het college ter zitting heeft aangevoerd, leidt niet tot een ander oordeel. Onder verwijzing naar de uitspraak van 17 januari 2007 in zaak nr. 200602022/1 overweegt de Afdeling dat bij de beoordeling van de vraag of aan het zichtcriterium is voldaan, niet alleen het zicht vanuit de leefruimte van de woning relevant is. Het college heeft het bezwaar van [appellant A] derhalve ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard. De rechtbank heeft dit niet onderkend."

Zie: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RVS:2012:BV0559>

Klachten over afbrekende takken

De vergunningaanvraag is zeer vaag en algemeen over de aard en omvang van de klachten. Ondanks verschillende heftige stormen in de afgelopen paar jaar hebben wij geen uitzonderlijke takbreuk waargenomen bij de bomen. Aangezien de bomen zo'n 70 jaar oud zijn zijn de meeste zo niet alle bewoners in de straat gaan wonen wetende dat er grote volwassen bomen staan. De bijbehorende val van bladeren en takken als natuurlijk onderdeel van iedere boom had dus door deze bewoners voorzien kunnen worden. Bovendien stelt de Bomenverordening van de Gemeente Hoeksche Waard van 2020 expliciet dat enige mate van hinder geduld dient te worden omdat gemeentelijk groen het algemeen belang dient.

Wij hebben begrepen dat vooral de bewoners van Marijkelaan [REDACTED] problemen ervaren met overhangende takken en wortels die problemen veroorzaken met bestrating en riolering. Er is blijkbaar geen moeite gedaan om voor deze bewoners maatwerk te leveren. Overigens zijn juist de twee bomen bij hun huis [REDACTED] bij de inspectie van 19-5-2022 veilig verklaard en zijn bij de laatste snoeibeurt in de Marijkelaan van 7-2-2023 deze bomen geheel niet gesnoeid.

Zie bijlage 8: Bomenpaspoorten essen Marijkelaan

De bomenexpert [REDACTED] die de nieuwe boomcontrole voor de essen in de Marijkelaan heeft uitgevoerd stelt dat de grote "mechanisch belaste takken" die over twee woningen en tuinen hangen bij Marijkelaan 2 en Irenelaan 19 gesnoeid zouden moeten en kunnen worden, waarmee de meeste overlast meteen zou worden weggenomen. Hij stelt ook een groeiplaatsverbetering voor waardoor regenwater beter door de bodem kan worden opgenomen. Dit zou betekenen dat de wortels van de bomen minder reden hebben om elders op zoek te gaan naar water en problemen veroorzaken bij de woningen. Hij geeft verder nog de suggestie dat een wortelweringswand geplaatst zou kunnen worden in de sleuf van de glasvezel.

Afgenomen vitaliteit

Met betrekking tot de conditie van de bomen heeft de gemeente naast de reguliere summiere inspecties geen algehele evaluatie met rapportage uitgevoerd om te beslissen over de toekomst van de bomen. Zo heeft de Gemeente Zaanstad bijvoorbeeld een systematische beoordeling van alle bomen in een wijk laten doen met een uitgebreide analyse van gezondheid en gedetailleerde beheeradviezen.

Zie:

https://buitengewoon.zaanstad.nl/system/attachments/files/000/010/415/original/Rapportage_nul_meting_09-07-20.pdf

Er is ook geheel niet gekeken naar de potentie van groeiplaatsverbetering om de conditie van de bomen te verbeteren. Er wordt helaas te snel naar de hakbijl gegrepen als een boom een beetje kwakelt. Hierdoor worden veel oudere bomen ver voor hun potentiële levensduur gekapt. Dit is onnodig en gelukkig komt er steeds meer aandacht voor methoden om de omstandigheden voor bomen te verbeteren waardoor ze nog lange tijd mee kunnen. De Gemeente Rotterdam heeft zelfs een investeringsprogramma Bomen opgezet om groeiplaatsen te verbeteren en bomen zo oud mogelijk te laten worden.

Zie: <https://b-tree.be/standplaatsverbetering/>

Zie ook: <https://www.stad-en-groen.nl/article/40602/stadsbomen-moeten-groot-en-oud-kunnen-worden>

De Gemeente Hoeksche Waard kan een voorbeeld nemen aan Zaanstad en Rotterdam in een goed onderbouwd en genuanceerd bomenbeleid wat gericht is op behoud. [REDACTED] geeft in zijn controle van de bomen ook aan dat de renovatie van de Marijkelaan juist een perfecte kans is voor groeiplaatsverbetering om de conditie van de bomen te verbeteren en ze zo goed mogelijk te behouden. Zo zou een mulchlaag onder de bomen ter vervanging van gras al een grote verbetering zijn waardoor de bodem minder verdicht en meer water vast kan houden. Wij hebben van hem begrepen dat de kosten van groeiplaatsverbetering gemakkelijk binnen het project zouden kunnen passen ter vervanging van de kap.

Het is overigens belangrijk om een onderscheid te maken tussen de termen vitaliteit en conditie. De vergunningaanvraag claimt dat "de bomen zijn door die snoeiwerkzaamheden ook niet echt vitaal meer te noemen. De boomkroon (de habitus) is teruggelopen." De term "vitaal" betekent weerbaarheid (ofwel vermogen om te reageren op stressfactoren) en is hier incorrect gebruikt aangezien de vitaliteit van de bomen niet door de controleurs is geëvalueerd. Het gaat hier wel over de conditie van de boom (ofwel de huidige gezondheidstoestand). Dit onderscheid is belangrijk omdat een boom een slechte conditie en toch een goede vitaliteit kan hebben. De aanwezigheid van waterlot op een boom als reactie op bladverlies geeft bijvoorbeeld aan dat de boom een goede vitaliteit heeft. [REDACTED] heeft veel waterlot in de kronen geobserveerd als reactie op de voorgaande snoei en dit is dus een indicatie dat de bomen nog altijd goed reageren op stress en dus wel vitaal zijn.

Zie: <https://b-tree.be/standplaatsverbetering/>

Veiligheid en essentaksterfte

We willen benadrukken dat veiligheid van de bomen en de mogelijke aanwezigheid van essentaksterfte niet als motivaties voor de kap worden genoemd in de vergunningaanvraag. Deze kunnen dus niet in een later stadium als nieuwe motivaties toegevoegd worden. De vergunningaanvrager zou hiervoor een nieuwe aanvraag moeten indienen. Dat gezegd, kunnen we alsnog reageren op deze mogelijke factoren.

Tijdens het overleg van 21 juni werd er door de bomenexpert van de gemeente, [REDACTED] plotseling veel gesproken over veiligheid en mogelijke risico's voor iemand die met een kinderwagen met een tweeling net onder een boom zou lopen waar een tak vanaf zou kunnen vallen. Dit kwam sterk over als angstzaaij, aangezien er geen feitelijke onderbouwing van zo'n risico is. In de originele vergunningaanvraag staat expliciet dat de bomen in principe veilig zijn verklaard. De bomen hebben 19-5-2022 een laatste inspectie gehad en zes bomen waar risico's waren waargenomen zijn op 7-2-2023 nog bijsnoeid waardoor deze risico's weggenomen zouden moeten zijn. Dit is een gangbare procedure voor alle bomen in de Hoeksche Waard en bomen die iets meer aandacht nodig hebben krijgen een jaarlijkse inspectie waardoor echte risico's zoveel mogelijk worden voorkomen.

De bomen hebben overigens verschillende stormen van de afgelopen jaren prima doorstaan. Storm Eunice van februari 2022 staat in de top 3 van de zwaarste stormen in Nederland in 50 jaar. Storm Poly van juli 2023 staat in de top 7 van zwaarste stormen in Nederland in 50 jaar. Beide stormen hebben niet tot problemen geleid, terwijl er door het hele land heftige takbreuk plaats had gevonden en vele bomen sneuvelden. Daarbij zijn er zeer veel bomen in de Hoeksche Waard die er vele malen slechter aan toe zijn dan de essen in de Marijkelaan, ook in bewoonde gebieden. Als de Gemeente Hoeksche Waard zich echt zorgen maakt over veiligheid, dan zouden ze zich beter kunnen richten op die bomen.

Tijdens het overleg van 21 juni gaf [REDACTED] aan dat in alle 13 bomen essentaksterfte was geconstateerd. Omdat dit nieuwe informatie was die in het geheel niet in de vergunningaanvraag was genoemd hebben wij de diagnoses van de bomen opgevraagd. Na het overleg kregen wij daarop een excel file toegestuurd die was opgesteld door [REDACTED] om de informatie van de inspecties van de bomen samen te vatten. Hij stelde dat hij de informatie "1 op 1" had overgenomen uit de rapporten. Echter, deze informatie bestond niet uit de originele inspectiegegevens en bepaalde details leken te missen. Dus vroegen wij de originele rapporten op en heeft [REDACTED] ons de volledige bomenpaspoorten toegestuurd. Op basis daarvan is het ons duidelijk geworden dat [REDACTED] in de excel file informatie heeft toegevoegd die niet in de bomenpaspoorten stond. Hij heeft namelijk bij de inspecties van 19-5-2022 bij opmerkingen bij iedere boom toegevoegd "aangetast door essentaksterfte". Echter in de bomenpaspoorten wordt bij die inspecties alleen bij bomen 4, 5, en 9 essentaksterfte opgemerkt. Hieruit zou dus blijken dat na de inspecties van 23-9-2020 waarbij essentaksterfte bij iedere boom was waargenomen, de tussentijdse snoei van 1-2-2021 deze bij 10 van de 13 bomen dusdanig had weggenomen dat die ruim een jaar later niet meer waarneembaar was. Wij begrijpen dat dit niet persé betekent dat de boom niet meer geïnfecteerd was maar wel dat aantasting erdoor op dat moment niet meer geobserveerd kon worden. Het geeft dus een zeker herstellend vermogen in de bomen weer en het lijkt erop dat [REDACTED] dit met zijn toevoegingen probeerde te verbergen. Wij vinden het gemanipuleer van de inspectiedata zonder enige toelichting of onderbouwing, blijkbaar met doel om onze indruk te manipuleren, zeer kwalijk. Het feit dat dit nodig wordt geacht en dat de bestaande data blijkbaar niet als voldoende overtuigend werden gezien lijkt daarmee ook voor onze zaak voor het behoud van de bomen te pleiten.

Zie bijlagen 8-9: Bomenpaspoorten essen Marijkelaan en Marijkelaan ZBL inspectiegegevens

Dat gezegd willen we nog even ingaan op essentaksterfte en het beheer van geïnfecteerde bomen. Het is namelijk vastgesteld dat oudere bomen minder kwetsbaar zijn voor de ziekte en verschillende instellingen adviseren om bomen niet meteen te kappen. Dit draagt ook bij aan inzicht in resistentie en herstellvermogen van bepaalde bomen waar toekomstig beleid op aangepast kan worden en dus aan het behoud van de soort in het algemeen.

De Universiteit van Wageningen zegt bijvoorbeeld het volgende:

"Tegelijkertijd lopen vooral oudere bomen weer uit op de nog levende, gezonde delen. Hierdoor kunnen oudere bomen meerdere jaren overleven en soms ook weer (deels) herstellen. Bij jongere bomen en hakhoutscheuten is de kans op sterfte groter. Bomen in de stedelijke omgeving lijken wat minder vaak en zwaar aangetast te worden dan bomen in bossen en gesloten beplantingen en vooral ook hakhoutgebieden."

"Bovendien sterven met name grotere bomen in gebieden met een lage infectie druk, zoals in het stedelijk gebied, niet snel helemaal af. Daarom wordt aangeraden om zo terughoudend mogelijk te zijn bij het ingrijpen en gezonde bomen te laten staan."

Zie: <https://www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/onderzoeksinstituten/plant-research/open-teelten/bomen-fruit/10-vragen-over-essentaksterfte.htm>

De Vereniging van Bos en Natuurterreineigenaren zegt iets vergelijkbaars, namelijk:

"Bij bomen in laanverband duurt het wat langer voordat de volledige laan aangetast is. De infectiedruk in lanen is lager dan in een bos, omdat de wind veel van de blaadjes wegblaast waarop de vruchtlichamen van de schimmel zich ontwikkelen. Daar hoeven dus geen speciale maatregelen voor genomen te worden. Bovendien bestaan veel laanbeplantingen uit cultivars van essen waarvan inmiddels is gebleken dat ze gemiddeld genomen toleranter zijn voor de ziekte dan zaailing essen." "Ga pas kappen wanneer duidelijk is dat de bomen niet in staat zijn om uitbreiding van de ziekte in de boom te stoppen. Bij sommige bomen blijft de aantasting beperkt tot de dunnere twijgen en treedt soms kroonherstel op. Ook is veel taksterfte in lanen niet aan de schimmel te wijten, maar wordt veroorzaakt door andere ziekten en plagen of slechte groeiplaatsomstandigheden."

Zij zeggen ook:

"Er is een grote genetische diversiteit bij de essen in Nederland. Het is nog onbekend welke bomen resistent zijn voor essentaksterfte. Het is daarom van groot belang om elke es die maar enige vorm van resistentie lijkt te hebben te laten staan. Deze essen zijn de mogelijke toekomstige zaadbron voor toekomstige essen of voor natuurlijke verjonging."

Zie: <https://edepot.wur.nl/210030>

Zie ook: <https://edepot.wur.nl/411048>

Als de Gemeente Hoeksche Waard waarnemingen van essentaksterfte zou willen meenemen als motivatie voor de kap van de essen in de Marijkelaan zou het belangrijk zijn om hier eerst een betere onderbouwing voor te vinden. Zo heeft de Universiteit van Wageningen een protocol ontworpen voor de beoordeling van de essentaksterfte met 22 op te nemen gegevens om de aantasting te categoriseren, iets wat hierin waardevol zou zijn:

Zie: <https://edepot.wur.nl/455738>

De Gemeente Utrecht heeft een uitgebreid plan van aanpak opgesteld met betrekking tot beleid rondom essentaksterfte. Zij maken bijvoorbeeld een onderscheid in de leeftijd van de bomen, omdat oudere bomen minder vatbaar zijn en de impact van het verwijderen van oudere bomen groter is in vergelijking met jongere bomen. Ze hebben stroomschema's opgesteld om te helpen beslissen wat de beste aanpak is bij een boom die aangetast is met essentaksterfte en zijn ook zeer terughoudend met kap (zie p. 16). Ook zij benadrukken het belang van monitoren en kennisopbouw ten behoeve van behoud van de soort. Ze zeggen namelijk:

"Bovendien is het belangrijk om te kijken welke essen weinig effecten van de ziekte laten zien, zodat we mogelijke tolerante essen kunnen behouden. Dit kan ons juist helpen bij het zoeken naar en het kweken van essen die tolerant voor de ziekte zijn. Na een zorgvuldige afweging aan de hand van de stroomschema's is duidelijk geworden welke bomen gekapt moeten worden." (p. 19).

De Gemeente Utrecht heeft duidelijk al veel ervaring opgebouwd met beleid rondom essentaksterfte en staat open voor kennisuitwisseling (zie p. 7).

Zie: <https://online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=utrecht&id=3abfa15b-467e-46ab-83ba-1345200b7cce>

Overigens zijn zowel de Hoeksche Waardse Bomenwerkgroep Fraxinus Excelsior als het Waterschap Hollandse Delta ook toegewijd om de essen in de Hoeksche Waard zoveel mogelijk te behouden. De bomenwerkgroep heeft vijf jaar lang acht groepen essen in de Hoeksche Waard geobserveerd en beperkte aantasting gevonden. Ook zij concluderen dat sommige kweekvormen van de es maar beperkt vatbaar lijken te zijn voor essentaksterfte. Het waterschap controleert zelfs alle 13.000 essen in hun werkgebied met als doel de bomen te behouden en hebben gevonden dat de bomen overwegend goed uit de test komen.

Zie: <https://www.hoekschnieuws.nl/2021/06/20/goed-nieuws-na-vijfde-jaar-onderzoek-naar-essenziekte/>

Zie ook: <https://www.hoekschnieuws.nl/2022/08/27/waterschap-controleert-op-essentaksterfte/>

Op basis van deze informatie wordt het duidelijk dat de Gemeente Hoeksche Waard voorbarig heeft besloten om de bomen te kappen en dit besluit niet heeft onderbouwd met een zorgvuldige afweging.

Waarde van oudere bomen

Als laatste maar zeker niet minst belangrijke willen wij de waarde van oudere bomen benadrukken. De vergunningaanvraag heeft hier namelijk geen enkele aandacht aan besteed. Er is de aanname dat gekapte bomen vervangen kunnen worden met nieuwe jonge aanplant. Er wordt dan voorbij gegaan aan het feit dat die jonge aanplant al gauw 30-50 jaar nodig hebben om enigzins vergelijkbare ecosysteemwaarden te leveren als bomen van 70 jaar. Als de vervangende bomen van kleinerblijvende soorten zijn, zoals hier het geval, zullen ze nooit in de buurt komen. Een recente studie heeft aangetoond dat een oude zogenaamde Methusalem boom evenveel milieudiensten levert als 400 jonge bomen bij elkaar. Dan gaat het om diensten als luchtfiltering, zonwering, koeling, en CO2 opslag.

Zie: <https://www.boomzorg.nl/article/43008/oude-boom-levert-evenveel-milieudiensten-als-400-jonge-bomen-bij-elkaar>

Er werd tijdens het overleg van 21 juni de nadruk gelegd op het belang van diversiteit met het idee dat aanplant van verschillende nieuwe soorten diversiteit zou verbeteren. Echter, diversiteit in leeftijd van bomen is duidelijk ook erg belangrijk en het aantal grote oude bomen in ons dorp is al erg laag. Het kappen van oude bomen voor het belang van diversiteit is daarom niet overtuigend.

█ benadrukt ook de ecologische waarde van oude bomen in zijn rapport:

"De ecologische waarde van de groenstrook is veel groter wanneer er oude bomen staan. Deze bieden meer rust- en verblijfplaatsen aan diverse soorten fauna, waardoor de biodiversiteit sterk verbetert. Ook hebben volwassen bomen meer bladoppervlakte. De luchtkwaliteit zal hierdoor beter zijn, dan wanneer er jonge bomen worden terug geplant." (p. 9).

In zijn eerste observaties zegt hij:

"Ze hebben een historische, ecologische en esthetische waarde. Ook zorgen de bomen voor een beter leefklimaat in de straat en beschutting bij harde wind."

Een project uitgevoerd door de Universiteit van Wageningen laat heel specifiek zien welke ecosysteemdiensten verschillende soorten bomen leveren. In hun soortentabel staat een overzicht en hieruit blijkt dat de 13 *Fraxinus excelsior* in hoge mate bijdragen aan: beperking van opwarming, interceptie neerslag, wegvangen fijnstof, wegvangen NOx/O3, vastleggen CO2, stuifmeelbron voor insecten, en voedselbron voor vogels

Zie: <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/460540>

Wij hebben zelf vleermuizen en gierzwaluwen geobserveerd in het gebied, allebei beschermde diersoorten die zeer waarschijnlijk zwaar zouden lijden onder kap van de bomen.

En ondanks dat sommige mensen klagen over vallende bladeren dragen bomen ook bij aan fysieke en mentale gezondheid van omwonenden.

Zie: <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/12/4371>

Conclusie

Dus als conclusie van dit alles stellen wij dat de Gemeente Hoeksche Waard geen "goed gemotiveerde belangenafweging" heeft gemaakt in de beslissing om de essen in de Marijkelaan te kappen zoals wordt vereist in de Bomenverordening van 2020. Het ondoordacht overgaan tot kap van bomen omdat het net even beter uitkomt bij renovaties van een straat is niet meer van deze tijd en de gemeente zou er goed aan doen om deze aanpak te herzien.